

FÄRGVÄXTER OCH KULÖRER

Bland Botaniska trädgårdens växter och i Nyttoväxtträdgården kan du lära dig känna igen färgväxter, studera deras historik, förundras över vilka fantastiska färger växter ger och få inspiration till att själv börja färga garn.

Växter har under mycket lång tid fått sätta färg på garn, tråd och tyger. Vi har utgått från Carl von Linné och växter han noterat som färgväxter i 1700-talets Sverige. Vi berättar också om några växter som Linné inte beskrivit som färgväxter, men som idag är vanliga och som vi därför kan rekommendera till färgning.

Vid varje skylt hänger en härva ullgarn som är färgad med växten. Färgaryrket hade i Sverige sin glansperiod under mitten av 1800-talet. Utanför färgerierna hängde ofta en skylt i form av en arm med en blåfärgad hand. På våra skyltar finns en metallarm med en härva ullgarn som får symbolisera färgarskråets symbol. Garnet är från början ett vitt ullgarn som betats med alun och vinsten. Betning gör färgen mer hållbar.

DYE PLANTS AND COLOURS

In among the plants of the Botanic Garden and the Utilitarian Garden, you can learn to recognise dye plants, study their history, admire the fantastic colours they provide, and get inspiration for starting to dye yarn yourself.

Throughout history, plants have been used to dye yarn, thread and fabrics. Our starting point here has been Carl Linnaeus and plants he recorded as dye plants in 18th century Sweden. We also describe some plants that Linnaeus did not mention as dye plants but are now common and can be recommended for dyeing.

At each sign there is a hank of woollen yarn dyed by using that particular plant. The occupation of dyer was at its height in Sweden in the mid-19th century. A sign in the form of an arm with a hand dyed blue often hung outside dye works. Our signs have a metal arm with a hank of wool to symbolize the dyers' guild. The yarn is originally white, and it is then fixed with alun and cream of tartar. This makes the dye more durable.

FIKONKAKTUS *opuntia ficus-indica* **MED KOSCHENILL-SKÖLDÖSS**

Fikonkaktusen är ursprungligen från Mexico, men är numera förvildad i varma områden över hela världen och på många ställen betraktad som ogräs. I Sverige kan den odlas i växthus eller inomhus.

1741 blev Linné föreståndare för den botaniska trädgården i Uppsala. Hans föreläsningar och exkursioner lockade hundratals studenter. De elever han tyckte bäst om blev hans lärjungar som sändes ut över hela världen i vetenskapens namn för att samla växter. Många av växterna odlades sedan i den botaniska trädgården i Uppsala.

Linné kände till att koschenill-lusen som lever på fikonkaktusen kunde användas att färga garn till en briljant och stark röd färg. Dräktiga honor samlas in och torkas till färgning. Linné hade storslagna planer på att föda upp koschenill-löss för färgning i större skala. Efter många år lyckades lärjungen Daniel Rolander att skicka hem några levande löss på en fikonkaktus från Surinam i norra Sydamerika. Linné var upptagen när försändelsen anlände, men vid hemkomsten upptäckte han att trädgårdsmästaren noggrant hade tvättat kaktusen ren från ohyra, i ren välmening. Av detta fick Linné, enligt honom själv, sitt livs värsta migränanfall.

PRICKLY PEAR *opuntia ficus-indica* **WITH COCHINEAL INSECTS**

The prickly pear probably originates from Mexico but now grows wild in warm areas all over the world. In many places it is considered a weed. In Sweden it can be cultivated in greenhouses or indoors.

In 1741, Linnaeus became director of the Botanic Garden in Uppsala. His lectures and excursions attracted hundreds of students. His favourite pupils became his disciples, who were sent out across the world to collect plants in the name of science. Many of these plants were then cultivated in the Botanic Garden in Uppsala.

Linnaeus knew that the cochineal insect, which lives on the prickly pear, could be used to dye yarn to a brilliant, strong red. Fertilised females are gathered and dried for dyeing. Linnaeus had grand plans for breeding these insects for large-scale dyeing. After many years, the disciple Daniel Rolander succeeded in sending home a few living insects on a prickly pear from Surinam. Linnaeus was busy when the consignment arrived, but he discovered later that the head gardener had, with the best of intentions, carefully wiped off all the insects from the cactus. This caused Linnaeus's worst ever migraine attack.

ÄNGSSKÄRA *SERRATULA TINCTORIA*

Under Linnés skånska resa 1749 beskriver han en kvinnosyssla som männen inte befattade sig med. Det utspelar sig i Sunnantorp nära Genarp, där han ser pigor och hustrur samla in ängsskären. De samlade in var sitt helt hästlass, som därefter kördes till Malmö för försäljning och vidare export. För pengarna fick kvinnorna köpa vad som behagade dem.

Det var inte vanligt i 1700-talets Sverige att kvinnor tjänade egna pengar, varför detta säkerligen var en populär syssla. Kvinnan skulle visserligen vara mannen underdånig, men eftersom män och kvinnor hade olika ansvarsområden fanns det ibland möjligheter för kvinnorna att tjäna sina egna fickpengar.

Idag finns ingen möjlighet att samla ängsskären någonstans i Skåne i dessa kvantiteter. Kanske har användandet på 1700-talet och längre fram i tiden gjort växten mindre allmän.

Vid färgning använder man sig av växtens ovanjordiska delar, vilka ger en bestående gul färg på silke, linne och ylle.

SAW-WORT *SERRATULA TINCTORIA*

During his journey in Skåne in 1749, Linnaeus described a job that menfolk would not touch. At a farm near Genarp, Linnaeus saw women gathering in saw-wort. They each gathered in a horse-load of it, which was then taken to Malmö to be sold and exported. For the money they earned the women could buy what they pleased.

It was uncommon for women in 18th century Sweden to earn their own money, so this was undoubtedly a popular activity. Women at that time were of course subservient to men, but as men and women had different responsibilities, women could sometimes earn something for themselves.

Nowadays it is not possible to gather saw-wort in these quantities anywhere in Skåne. Perhaps its use during the 1700s and later on caused the plant to be less common. When dyeing, the part of the plant above the ground is used, and it gives a lasting yellow shade to silk, linen and wool.

VEJDE *ISATIS TINCTORIA*

Växten Indigo (*Indigofera tinctoria*) härstammar från Asien och har varit mycket använd inom textilindustrin på grund av det höga innehållet av färgämnet indigo. Den har aldrig odlats i Sverige, men importerats till dyra priser.

Eftersom det är sällsynt med växter som färgar blått i den svenska floran har vejde spelat en viktig roll genom tiderna, även om färgämnet indigo endast förekommer i liten mängd i växten. I mitten av 1800-talet upptäcktes indigons sammansättning och därmed kunde man framställa den på kemisk väg.

Linné blev visad en lyckad vejdeodling i Lund under sin skånska resa och han rekommenderar den för odling. Vejde är sällsynt vildväxande varför odling förordas. Växten är tvåårig och bladen kan skördas upp till 6 gånger på en säsong. Den blå färgen fås fram genom en komplicerad jäsningsprocess. För att få igång jäsningsprocessen använde hemmafärgande bönder sig av urin från druckna män.

De äldsta växtfärgade textilierna i Sverige är från vikingatiden, färgade med krapp, vejde och mjölon. De blå fälten i den svenska flaggan var ursprungligen färgade med vejde.

WOAD *ISATIS TINCTORIA*

The indigo plant (*Indigofera tinctoria*) has its origins in Asia and, due to its high content of indigo dye, has been much used in the textile industry. It has never been cultivated in Sweden but been imported at great expense.

As plants that dye blue are rare in the Swedish flora, woad has had an important role throughout the ages even although the plant only contains a small amount of indigo. In the mid-19th century, indigo's chemical composition was discovered, so it could then be produced artificially.

During his travels in Skåne, Linnaeus was shown woad growing successfully in Lund and he recommended it for cultivation. Woad is rare in the wild, so cultivation is favoured. It is a perennial, and the leaves can be harvested up to 6 times per season. The blue dye is extracted by a complicated fermentation process. To start this process, farmers who dyed at home used urine from intoxicated men.

The oldest plant-dyed textiles in Sweden date from the Viking times, dyed with madder, woad and bearberry. The blue sections of the Swedish flag were originally dyed with woad.

KRAPP *RUBIA TINCTORUM*

Den röda färgen har alltid varit svår att framställa och växter som ger röd färg har därför alltid varit extra värdefulla.

Många växter i mårfamiljen (*Rubiaceae*) färgar rött och det är roten som används. Andra färgväxter i denna växtfamilj är färgmåra och stormåra som växer här bredvid. Krapp ger den kraftigaste röda färgen.

Krapp växer inte vild i Skåne, men under den Skånska Resan såg Linné växten odlas med framgång i en trädgård i Lund. Mycket av landets utgifter gick då till dyr import och vid sitt besök i Skanör-Falsterbo rekommenderar han odling av växten där. Han menar att de sandiga jordarna var mycket lämpade för odling av denna för riket outhärliga växt. Han tror att man skulle kunna odla den i så stor utsträckning att man till och med skulle kunna undvika import från andra länder.

Ingen av de färgväxter Linné rekommenderade till odling har hittills odlats i någon större skala i Skåne. Växtfärger ersattes med tiden av syntetiska färgämnen.

MADDER *RUBIA TINCTORUM*

Red is a difficult colour to produce so plants that provide red dye have always been extra valuable.

Many plants in the *Rubiaceae* family dye red, with the root being the part used. Other dye plants in this family are dyer's woodruff and white bedstraw. Madder gives the strongest red colour.

Madder does not grow wild in Skåne but, during his travels here, Linnaeus saw the plant being successfully grown in a garden in Lund. Much of Sweden's expenditure at that time was on costly imports and, when visiting Skanör-Falsterbo, he recommended growing madder there. Linnaeus thought that the sandy soil was very suitable for cultivating 'this plant so vital for the country'. He believed that it would be possible to grow it to such an extent that import from other countries would be unnecessary.

None of the dye plants that Linnaeus recommended have so far been cultivated on any large scale in Skåne. Man-made dyes gradually replaced plant dyes.

FÄRGRESEDA VAU RESEDA LUTEOLA

1748 gav Linné ut *Flora oeconomica*, en praktisk handledning om nyttoväxter. Handledningen var användbar för jordbrukare, hantverkare och industrimän. Linné menade att Gud skapat allt till nytta för människorna. Förutom mat, byggnads- och klädesmaterial och hantverk nämns också alla då av Linné kända färgväxter.

I *Flora oeconomica* skriver han att kläder färgas gula av vau. Växten används mycket av färgare som köper frön och odlar den.

Det finns många växter som färgar gult, men de flesta är inte beständiga utan färgen bleks snabbt. Den mest hållbara färgen bland våra vildväxande arter fås från färgresedan. Den har troligtvis ursprungligen odlats i Sverige, men därefter förvildats och troligtvis varit etablerad där när Linné gör sin Skånska Resa 1749. Han nämner den från flera platser i Skåne. Den förekommer fortfarande idag på nyschaktade jordar, helst i torra och magra marker.

Hela växten används vid färgningen av såväl ylle, silke som bomull. Den har förr använts för att ge färg åt det gula fältet i den svenska flaggan.

WELD RESEDA LUTEOLA

Linnaeus's *Flora oeconomica*, from 1748, consisted of practical information on utilitarian plants. This guidance was useful for farmers, craftsmen and industrialists. Linnaeus's theory was that God had created everything for the benefit of Man. Apart from food, building and clothing materials and crafts, all the dye plants known to Linnaeus were mentioned.

He wrote in *Flora oeconomica* that weld turns clothes yellow. The plant was used a lot by dyers who bought seeds for cultivating.

There are many plants that dye yellow but in most cases the colour fades quickly. The most lasting dye from our wild plants comes from weld. It was possibly cultivated in Sweden originally, then turning wild, and it was well established here when Linnaeus made his journey through Skåne in 1749. He mentions it from several locations in Skåne. It can still be found today on marginal land with dry, neutral soil.

The whole plant is used for the dyeing of wool, silk or cotton. It used to provide the dye for the yellow part of the Swedish flag.

SAFFLOR *CARTHAMUS TINCTORIUS*

Safflor har använts till färgning långt tillbaka i tiden. I det gamla Egypten färgades mumiernas bindor för 4500 år sedan med safflor. Troligtvis är den sedan länge odlad i Sverige som färgväxt. Man plockar blommorna, vilka framför allt använts för att färga gult på silke och rött på linne.

Linné räknar upp en rad av växter som han menar att man skulle kunna odla i det gynnsamma skånska klimatet. Bland dessa nämns safflor.

När man på sina turistresor i sydligare länder handlar billig saffran (*Crocus sativus*) ska man se upp. Saffran är världens dyraste krydda som färgar mat och bröd gult. Det höga priset beror på att de använda delarna är de tre små märkesflikarna som finns i varje blomma av saffranskrokusen och att de plockas för hand. Märkesflikarna ser ut som tunna röda trådar. Om du kan se små rörformade blommor i ditt paket är det istället safflor som saknar den fantastiska doft och smak som saffran har.

SAFFLOWER *CARTHAMUS TINCTORIUS*

Safflower has been used for dyeing far back in history. In Ancient Egypt, 4,500 years ago, safflower was used to dye mummies' binding cloths. It was probably cultivated in Sweden a long time ago as a dye plant. It was the flowers that were used, mainly to dye silk yellow and linen red.

Linnaeus listed a whole range of plants that he thought could be cultivated in Skåne's favourable climate. The list included safflower.

Tourists travelling in hot countries should be careful when buying cheap saffron (*Crocus sativus*). Saffron is the world's most expensive spice, dyeing food and bread yellow. The high price is due to the three stigmas in each flower of the saffron crocus having to be picked by hand. These stigmas look like thin red threads. If you can see little globular flowers in your packet, it is safflower instead, which lacks saffron's wonderful aroma and taste.

VITMÅRA *GALIUM BOREALE*

Kunskapen om att använda vitmåran som färgväxt är mycket gammal i Norden och finns belagd från vikingatid.

Vitmåran var länge tillsammans med gulmåran den viktigaste källan till rödfärg i Sverige tills man började importera krapp, koschenill mm.

Linnés lärjunge Per Kalm hade ett stort intresse för nyttoväxter. I *Förteckning på några Inhemske Färggräs* som gavs ut 1745 beskriver han hur bondkvinnor använde vitmåran som färgväxt. Rötterna ska samlas tidigt på våren eller sent på hösten. De är mycket tunna och tar lång tid att samla. Efter att de tvättats och torkats ska de malas med lite malt. Detta pulver används sedan att färga med.

NORTHERN *BEDSTRAW GALIUM BOREALE*

The use of northern bedstraw as a dye plant in the Nordic region goes back as far as the Viking times.

Together with lady's bedstraw, it was the most important source of red dye in Sweden until madder, cochineal and others started to be imported.

Linnaeus's disciple Per Kalm was extremely interested in utilitarian plants. In a publication dated 1745, he described how country women used northern bedstraw as a dye plant. The roots have to be gathered in early spring or late autumn. They are extremely thin and take a long time to collect. After being washed and dried, they are ground with a little malt. This powder is then used for dyeing.

FÄRGKULLA *ANTHEMIS TINCTORIA*

Under Linnés gotländska resa 1741, studerade han under en hel dag hur kvinnorna på landsbygden färgade sina kläder. En växt som nämns från detta tillfälle är färgkullan som har använts att färga ylle gult. Linné kallar den lettblomster av isländskans *litr*, *lita* = färg, färga.

Färgkullan har ursprungligen kommit in med gräs- och klöverfrön som ogräs. Den har snabbt etablerat sig och senare kommit att odlas. Växten är vacker i trädgårdar. Den är lätt att odla och självsår sig gärna.

Vissa färgrecept säger att hela växten kan användas, andra menar att det är blommorna som ger bäst gul färg och att de kan plockas över hela säsongen och torkas för senare användning. Under sommarens lopp kan de bli en ganska stor mängd blommor som kan plockas. Man använder lika delar garn och blommor.

GOLDEN MARGUERITE *ANTHEMIS TINCTORIA*

During Linnaeus's travels on the island of Gotland in 1741 he studied how country women dyed their clothes. One plant mentioned here was the golden marguerite, which was used to dye wool yellow.

It came in as a weed originally, with grass and clover seed. It quickly became established and has subsequently been cultivated. It is a lovely garden plant. It is easy to grow and spreads naturally.

Some dye recipes say that the whole plant can be used while others say that the flowers produce the best yellow colour and that they can be picked throughout the whole season and dried for later use. Throughout the course of one summer, the amount of flowers that can be picked can be substantial. Equal quantities of wool and flowers are used.

FÄRGGINST *GENISTA TINCTORIA*

Linné hittade på ett nytt enkelt system för namnsättning av växter. Namnen bestod av två ord på latin, ett släktnamn och ett artnamn, ungefär som våra för- och efternamn. Detta system gäller fortfarande över hela världen. Ofta säger både släktnamnet och artnamnet någonting om växten.

Linné gav växten färgginst det latinska namnet *Genista tinctoria*. Artnamnet *tinctoria* betyder färgande. Om en växt har artnamnet *tinctoria* kan man utläsa att den har använts i äldre tider att färga med. Jämför andra färgväxter här bredvid med artnamnet *tinctoria*. Safflor (*Carthamus tinctorius*), vejde (*Isatis tinctoria*), färgpilört (*Persicaria tinctoria*), färgmåra (*Asperula tinctoria*), krapp (*Rubia tinctoria*), ängsskära (*Serratula tinctoria*), färgkulla (*Anthemis tinctoria*).

Linné nämner färgginst som endast importerad. Han rekommenderar den till odling. Den förekommer idag sällsynt vildväxande och ska man använda den till färgning rekommenderas odling. De blommande grenarna används torkade eller färska och ger ylle och linne gul färg.

DYER'S BROOM *GENISTA TINCTORIA*

Linnaeus invented a new, simple system for naming plants. The names consisted of two Latin words, one family name and one species name, like our given names and surnames. That system still applies throughout the world. The family name and the species name both often describe something about the plant.

Linnaeus gave dyer's broom the Latin name *Genista tinctoria*. The species name *tinctoria* means dyeing. If a plant has *tinctoria* in its name, we know that it has in the past been used for dyeing. Compare with other dye plants here with the name *tinctoria*. Safflor (*Carthamus tinctorius*), woad (*Isatis tinctoria*), dyer's knotweed (*Persicaria tinctoria*), dyer's woodruff (*Asperula tinctoria*), madder (*Rubia tinctoria*), saw-wort (*Serratula tinctoria*) and golden marguerite (*Anthemis tinctoria*).

Linnaeus mentions dyer's broom as being imported. He recommends it for cultivation. It is rare in the wild and if it is to be used for dyeing, cultivation is recommended. The flowering stems are used dried or fresh and they wool and linen yellow.

HUNDKÄX *ANTHRISCUS SYLVESTRIS*

Under sin skånska resa lägger Linné märke till att man i Rydsgård nära Ystad färgar gult med hundkäx. Han uttrycker här också sin förvåning över att befolkningen i dessa delar av Skåne i övrigt är dålig på att använda inhemska växter till färgning.

Hela växten används vid färgningen.

Vill man pröva att växtfärga idag är hundkäx en synnerligen lämplig växt eftersom den är mycket vanligt förekommande i dagens landskap. Att den blivit vanligare sedan 1700-talet är ur miljöhänseende inget gott tecken. Det beror på att vi idag övergöder våra marker i jordbruket och genom utsläpp från bilar. Hundkäx gynnas av detta överskott av kväve i marken och konkurrerar ut andra mer svagväxande örter.

COW PARSLEY *ANTHRISCUS SYLVESTRIS*

During his travels in Skåne, Linnaeus noticed that in the south of the region, cow parsley was used for dyeing yellow. He also expressed surprise that the people in that particular area of Skåne did not otherwise use native plants for dyeing.

The whole of the plant is used for dyeing.

Anyone wanting to use plants for dyeing nowadays should consider cow parsley as it is extremely common in today's countryside. The fact that it is commoner now than in the 1700s is not a good sign environmentally. It means that we over-fertilize our farmland, which is also affected by emissions from road traffic. Cow parsley likes this abundance of nitrogen in the soil and forces out less robust plants.

KUNGSMYNTA *ORIGANUM VULGARE*

Linné gjorde under sin livstid flera spännande resor i Sverige där han inventerade naturtillgångar och användbara tekniker. I sina reseskildringar blandar han vetenskapliga iakttagelser med egna upplevelser och reflekterar över det han ser och upplever.

1749 fick han av Sveriges riksdag i uppdrag att göra en resa till Skåne. Svenskarna hade vunnit Skåne från Danmark 1658 och var nu intresserade av att göra en inventering av landskapets naturtillgångar. Under Linnés skånska resa fanns ett särskilt uppdrag att notera de färgväxter som användes. Växter som kunde användas för färgning av textilier var viktiga i 1700-talets samhälle och av stort ekonomiskt intresse för landet.

Under sin skånska resa noterar Linné att man färgar brunt med kungsmynta. Växten är inte så vanlig i naturen att den kan rekommenderas för plockning. Den är däremot mycket lättodlad och därför kanske värd att odlas till växtfärgning. Hela växten används vid färgningen.

OREGANO *ORIGANUM VULGARE*

Linnaeus went on a number of exciting journeys in Sweden, listing natural resources and useable techniques. His travel chronicles include scientific observations mixed with his own perception of and reflections on what he saw and experienced.

The Swedish parliament commissioned him to make a journey to Skåne in 1749. The Swedes had won Skåne from Denmark in 1658 and were interested in making an inventory of the natural resources of the province. During his travels in Skåne, Linnaeus was directed to make particular note of the dye plants that were used. Plants that could be used for dyeing fabrics were important in 18th century society and were of great economic interest for the country.

Linnaeus noted that oregano was used to dye fabrics brown. Oregano is not so common in the wild that it can be recommended for picking. It is, however, very easy to cultivate. The whole of the plant is used for dyeing.

RÖDKLÖVER *TRIFOLIUM PRATENSE*

Man kan få fram en ljus grön färg med åtskilliga vilda växter, men den gröna färgen är inte beständig. Ofta bleknar den bort enbart genom luftens inverkan. Om man vill få fram en riktigt grön färg får man färga två gånger, först med gult och sedan med blått. Linné omnämner från sin skånska resa att rödklöver färgar grönt.

Från mitten av 1600-talet omtalas färgare som ett särskilt yrke och mot slutet av 1600-talet startades färgerier på flera håll i Sverige. Det tog lång tid att lära till färgare. Man gick först som lärling i fem år, därefter som gesäll i ytterligare fem år. Efter gesälltidens slut gjorde gesällen ofta vandringar till Tyskland eller till kontinenten för att få nya erfarenheter.

Under sin skånska resa 1749 stannar Linné några dagar i Malmö. Han passar då på att inventera borgarnas yrken i staden. De var 250 till antalet. sex stycken av dessa var färgare att jämföras med 32 handelsmän, 164 hantverkare, 26 bryggare, 15 krögare och 9 vågemän.

RED CLOVER *TRIFOLIUM PRATENSE*

A pale green colour can be produced from several wild plants, but the green colour does not last. It often fades merely with the effect of air. If you want to achieve a real green tone, dyeing should be done twice, first with yellow and then blue. During his travels in Skåne, Linnaeus mentioned that red clover dyes green.

From the mid-1600s, dyer was an occupation in its own right and, towards the end of that century, dye-works were set up at several locations in Sweden. Becoming a qualified dyer was a long process. First an apprenticeship of five years and then another five years as a journeyman. At the end of this time, a journeyman would often travel to Germany or other parts of the continent to gain further experience.

When he was in Skåne in 1749, Linnaeus stayed in Malmö for a few days. He made an inventory of the occupations of the freemen of the city. There were 250 freemen. Six were dyers, to be compared with 32 merchants, 164 craftsmen, 26 brewers, 15 taverners and 9 weighmen.

KANADENSISKT GULLRIS *SOLIDAGO CANADENSIS*

Linné noterar kanadensiskt gullris endast från en enda trädgård under sin skånska resa. Den har sitt ursprung i Nordamerika och blev senare en vanlig prydnadsväxt i skånska trädgårdar. Idag har den spritt sig från trädgårdarna ut i vår natur. Den har en kraftig tillväxt där den trivs och hamnar den i ängar och hagar tränger den undan många vilda växter. Betande djur verkar dessutom undvika den. Idag räknas växten till en av våra främmande arter som ställer till stora problem genom att den expanderar kraftigt och i samband med detta påverkar vår inhemska, biologiska mångfald på ett negativt sätt. Därför går det alldeles utmärkt att plocka gullris till färgning. Man gör till och med en god gärning genom att förhindra dess framfart i naturen.

Kanadensiskt gullris ger en gul färg. Hela växten används och den går lika bra att använda färsk som torkad.

CANADA GOLDENROD *SOLIDAGO CANADENSIS*

During his travels in Skåne, Linnaeus noted Canada goldenrod in only one garden. The plant originates in North America, becoming with time a common ornamental plant in gardens in Skåne. It has now spread from gardens out into the wild. It grows abundantly in favourable soils and when it spreads to meadows and pastures it forces out many other plants. Grazing animals tend to avoid it. Canada goldenrod is now one of our alien species that causes considerable problems with its profuse spreading, which means it has a negative effect on our native biological diversity. It is therefore completely acceptable to pick the plant for dyeing. In fact, you are doing a good turn if you help to prevent it spreading.

Canadian goldenrod provides a yellow dye. The whole plant is used and it can be used either dried or fresh.

RENFANA *TANACETUM VULGARE*

Renfana är en växt som är vanligt förekommande idag där den som namnet antyder gärna står längs våra vägrenar som gula fanor. Den trivs i välgödslade marker varför man också kan hitta den på tångödslade sandstränder.

Linné nämner den inte som färgväxt. Det kan bero på att den gula färgen får ett grönstick som kan verka tilltalande, men som snabbt bleks till en brunaktig missfärgning. Växten var inte heller så vanlig då som idag. Linné nämner den däremot som medicinalväxt i sin *Flora oeconomica*.

Den gula färg som renfana ger liknar den man får fram när man färgar med björklöv. Björk är ett mycket vanligt träd i Sverige och var för den hemmafärgande bondefamiljen förr en av de vanligaste färgväxterna.

TANSY *TANACETUM VULGARE*

Tansy is an invasive plant that is common along our roadsides. It thrives in well-fertilized soil, so it is also found on sandy beaches that are enriched by seaweed.

Linnaeus does not mention it as a dye plant. This may be because the yellow acquires a green tone that can seem attractive but that quickly fades to a brownish discolouration. In addition, tansy was not as common then as now. Linnaeus does mention it as a medicinal plant, however, in his *Flora oeconomica*.

The yellow that tansy produces is similar to that produced when dyeing with birch leaves. The birch is very common in Sweden and, for home-dyeing country folk, used to be one of the commonest dye plants.